

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arpajaislain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan arpajaislain 3 §:ää muutettavaksi siten, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta olisi mahdollista myöntää avustuksia myös raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen. Tarkoituksena on turvata yksityisten raittiusjärjestöjen ja päihdehuollon järjestöjen toiminta sen jälkeen kun raittius-työlaista vuoden 1988 alusta kumottiin valtakunnallisten raittiusjärjestöjen avustustustajärjestelmää koskevat säännökset ja valtion tulo- ja menoarviosta poistettiin valtakunnallisten

raittiusjärjestöjen ja päihdehuollon järjestöjen toiminnan tukemiseen tarkoitettut määrärahat.

Eduskunta jätti vuoden 1987 valtiopäivillä nyt annettavan esityksen kanssa samansisältöisen arpajaislain 3 §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan heti sen jälkeen kun eduskunta on sen hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Vuoden 1984 alusta voimaan tulleen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82; SVOL) antamisen yhteydessä lähes kaikki yksityisten yhteisöjen valtionavut poistettiin valtion tulo- ja menoarviosta. Järjestöjen rahoitus turvattiin joko kunnilta tulevilla korvauksilla tai Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

SVOL:n kanssa samaan aikaan tuli voimaan raittiustyölaki (828/82), jossa valtakunnallisten raittiusjärjestöjen rahoitus järjestettiin muusta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmästä poiketen. Raittius-työlain mukaan otettiin valtion tulo- ja meno- arvioon vuosittain määräraha, joka käytettiin raittiustyöhön. Määräraha käytettiin raittius-työlain ja -asetuksen (233/83) nojalla avustusten myöntämiseen valtakunnallisille raittiusjär-

jestöille. Valtakunnalliset raittiusjärjestöt hyväksyi valtioneuvosto raittius- ja alkoholi-asiain neuvottelukunnan annettua asiasta lausuntonsa. Valtakunnallisia raittiusjärjestöjä oli vuoden 1987 lopussa 24. Sosiaali- ja terveysministeriö päätti avustusten jaosta raittius- ja alkoholi-asiain neuvottelukunnan annettua lausuntonsa.

Raittius-työlaissa haluttiin erityisesti turvata valtakunnallisten raittiusjärjestöjen toiminta. Tällaisiksi valtakunnallisiksi raittiusjärjestöiksi katsottiin raittius-työlain ja -asetuksen säännösten mukaan sellaiset järjestöt, joiden ensisijaisena tehtävänä on valtakunnallisesti edistää pyrkimystä totuttaa kansalaisia terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä.

Yksityisen päihdehuollon alueella toimii eräitä järjestöjä, joiden toiminnan osalta SVOL:n mukainen rahoitusjärjestelmän muutos ei ollut mahdollinen. Osa näistä yhteisöistä

järjestää valtakunnallista päihdehuollon tiedotusta, koulutusta ja julkaisutoimintaa, josta ei luonteensa vuoksi synny yksittäiselle kunnalle SVOL:n mukaisesti myytäviä palveluja. Lisäksi on yhteisöjä, jotka kehittävät ja kokeilevat uusia toimintamuotoja päihdeongelmaisten löytämiseksi, hoitoon ohjaamiseksi sekä varsinaisen hoidon ja kuntoutuksen järjestämiseksi. Myös tällaiseen toimintaan voidaan kokemuksen mukaan saada kuntien rahoitusta vasta, kun kokeiluvaiheesta on edetty toiminnan vaiktumsvaiheeseen.

Yksityisistä päihdehuollon järjestöistä muun muassa A-klinikkasäätiön keskushallinnon ja kehittämistyön osalta muutos ei ollut mahdollinen. Yksittäisillä kunnilla ei ole ollut riittävää halua rahoittaa tällaista toimintaa, vaikka ne rahoittavatkin yksittäisten A-klinikoiden toiminnan. Säätiön toiminnan turvaamiseksi on tulo- ja menoarviossa ollut määräraha valtionavustusta varten päihdehuollon järjestöille. Samasta määrärahasta on tuettu myös eräiden pienten järjestöjen toimintaa.

Vuoden 1988 alusta kumottiin raittiustyölaista ja -asetuksesta valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen avustusjärjestelmää koskevat säännökset. Samalla poistettiin valtion tulo- ja menoarviosta näiden järjestöjen ja päihdehuollon järjestöjen toiminnan tukemiseen tarkoitettua määrärahaa. Näin ollen raittiustyöjärjestöjen ja päihdehuollon järjestöjen toimintaan ei ole käytettävissä valtionavustuksia vuonna 1988.

Kun otetaan huomioon Raha-automaattiyhdistyksen tuoton kasvu, olisi luontevaa ohjata osa kasvusta raittiustyöjärjestöille ja päihdejärjestöille.

Valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen sekä A-klinikkasäätiön ja muiden yksityisten päihdehuollon järjestöjen toiminnan turvaamiseksi ehdotetaan arpajaislakia (491/65) muutettavaksi siten, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta olisi mahdollista jakaa avustuksia myös raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen. Näin raittiustyöjärjestöt ja päihdehuollon järjestöt tulisivat samaan asemaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöjen kanssa.

Uudistuksen jälkeen niillä valtakunnallisilla raittiustyöjärjestöillä, jotka ennen vuotta 1988 saivat raittiustyölain 10 §:n 2 kohdassa tarkoitettua avustusta tulo- ja menoarviossa olevasta erillisestä määrärahasta, olisi mahdollisuus saada vastaava avustus Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Vastaavasti A-klinikkasäätiön ja eräiden muiden päihdejärjestöjen avustuk-

set, jotka sosiaalhallitus aikaisemmin jakoi tulo- ja menoarviossa olevasta erillisestä määrärahasta, jaettaisiin Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

2. Asian valmistelu

Hallitus antoi 16 päivänä lokakuuta 1987 eduskunnalle esityksen raittiustyölain ja alkoholilain sekä arpajaislain 3 §:n muuttamisesta (HE 127/1987 vp.). Esityksessä ehdotettiin, että kunnallinen raittiustyö ja alkoholitarkastus saatetaan SVOL:n piiriin ja että valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen ja yksityisten päihdehuollon järjestöjen rahoitus siirretään tapahduvaksi Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät raittiustyölain ja alkoholilain muutokset, mutta päätti jättää arpajaislain 3 §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin. Laki raittiustyölain muuttamisesta niiden säännösten osalta, joilla valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen avustusjärjestelmää koskevat säännökset kumottiin, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988.

Eduskunta edellyttää vastauksessaan hallituksen esitykseen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1988, että hallitus ryhtyy ensi tilassa toimenpiteisiin valtionavustuksen järjestämiseksi raittiustyön ja päihdehuollon järjestöille arpajaislain 3 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen suuntaviivojen mukaisesti.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Valtakunnallisille raittiustyöjärjestöille ja päihdehuollon järjestöille myönnettävien avustusten käsittely yhdenmukaistuisi muiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla jaettavien avustusten käsittelyn kanssa. Avustukset raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen myönnettäisiin Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Avustusten jaosta päättäisi valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä.

Valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen ja päihdehuollon järjestöjen toiminnan rahoittaminen merkitsisi yhteensä noin 17 miljoonan markan avustusten maksamista Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Tästä valtakunnallisten raittiustyöjärjestöjen osuus on noin 12 miljoonaa

markkaa ja päihdehuollon järjestöjen osuus noin 5 miljoonaa markkaa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Lain vahvistamisen yhteydessä on tarkoitus antaa asetus raha-automaattiasetuksen (676/67) muuttamisesta. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttämisestä on säännökset raha-automaattiasetuksen 3 luvussa. Niiden mukaan otetaan valtion tulo- ja menoarvioon vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan yhdis-

tyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Määrän jakaa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä kerran vuodessa niiden hakemusten perusteella, jotka asetuksessa määritellyillä toimialoilla toimivat yhteisöt ovat säädetyssä järjestyksessä tehneet.

Koska valtakunnalliset raittiusjärjestöt ja päihdehuollon järjestöt eivät ehdi hakea avustuksia säädetyssä järjestyksessä, on asetukseen tarkoitus ottaa säännökset, jotka antavat mahdollisuuden myöntää avustusta näille järjestöille jo vuodelle 1988.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Pykälän 4 momentissa on lueteltu ne tarkoitukset, joihin varoja voidaan arpajaislain perusteella hankkia. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen nojalla voitaisiin hankkia varoja myös raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan heti sen jälkeen kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Ennen lain voimaantuloa olisi voitava ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i
arpajaislain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 1 päivänä syyskuuta 1965 annetun arpajaislain 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (824/81), näin kuuluvaksi:

3 §

Peliautomaattien ja muiden 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pelilaitteiden ja pelien pitämiseen maksua vastaan käytettävänä voidaan antaa lupa automaattitoimintaa harjoittamaan perustetulle julkisoikeudelliselle yhdistykselle. Lupa voidaan antaa varojen hankkimiseksi yleisen kansanterveyden edistämiseen, lastensuojelun tukemiseen, aistiviallisten huoltamiseen, vanhusten huollon tukemiseen, invalidihuollon tukemiseen, nuorisokasvatuksen kehittämiseen, valmistautumiseen ihmishenkien suo-

jelemiseen ja pelastamiseen suuronnettomuuksissa ja kaikille avoimien lomanviettopaikkojen hankkimiseen tai ylläpitämiseen taikka tähän verrattavaan lomanviettomahdollisuuksien edistämiseen sekä raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1988

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Tarja Halonen*

Laki

arpajaislain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 1 päivänä syyskuuta 1965 annetun arpajaislain 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (824/81), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Peliautomaattien ja muiden 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pelilaitteiden ja pelien pitämiseen maksua vastaan käytettävänä voidaan antaa lupa automaattitoimintaa harjoittamaan perustetulle julkisoikeudelliselle yhdistykselle. Lupa voidaan antaa varojen hankkimiseksi yleisen kansanterveyden edistämiseen, lastensuojelun tukemiseen, aistivillisten huoltamiseen, vanhusten huollon tukemiseen, invalidihuollon tukemiseen, nuorisokasvatuksen kehittämiseen, valmistautumiseen ihmishenkien suojelemiseen ja pelastamiseen suuronnettomuuk- sissa ja kaikille avoimien lomanviettopaikkojen hankkimiseen tai ylläpitämiseen taikka tähän verrattavaan lomanviettomahdollisuuksien edistämiseen.

Peliautomaattien ja muiden 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pelilaitteiden ja pelien pitämiseen maksua vastaan käytettävänä voidaan antaa lupa automaattitoimintaa harjoittamaan perustetulle julkisoikeudelliselle yhdistykselle. Lupa voidaan antaa varojen hankkimiseksi yleisen kansanterveyden edistämiseen, lastensuojelun tukemiseen, aistivillisten huoltamiseen, vanhusten huollon tukemiseen, invalidihuollon tukemiseen, nuorisokasvatuksen kehittämiseen, valmistautumiseen ihmishenkien suojelemiseen ja pelastamiseen suuronnettomuuk- sissa ja kaikille avoimien lomanviettopaikkojen hankkimiseen tai ylläpitämiseen taikka tähän verrattavaan lomanviettomahdollisuuksien edistämiseen *sekä raittiustyöhön ja päihdehuollon edistämiseen.*

*Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 198 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidan ryh-
tyä lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin
toimenpiteisiin.*

